

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Mfv.III.10.175/2014/5.szám

A Kúria a Pálfiné dr. Zarka Szilvia ügyvéd által képviselt felperesnek a jogtanácsos által képviselt alperes ellen társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata iránt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon 33.M.888/2013. szám alatt indított és a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2013. november 19-én kelt 33.M.888/2013/14. számú ítéletével befejezett perében a jogerős ítélet ellen a felperes részéről előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Kúria a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 33.M.888/2013/14. számú ítéletét abban a részében, amelyben a másodfokú társadalombiztosítási szerv 2012. november 30-án kelt 45/2-256-2/2012. számú társadalombiztosítási határozatának - a helybenhagyott elsőfokú határozatokra is kiterjedő - hatályon kívül helyezésére irányuló kereseti kérelmet elutasította, hatályon kívül helyezi és a munkaügyi bíróságot e körben új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, egyebekben, a 2012. december 1-jén kelt 45/2-3240-2/2012. számú másodfokú határozat - elsőfokú határozatra is kiterjedő - hatályon kívül helyezésére és az alperes új eljárásra kötelezésére irányuló kereseti kérelmet elutasító részében a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás illetékét a magyar állam viseli.

I n d o k o l á s

Az alperes a felperes részére - a 2010. december 31-én előterjesztett igénybejelentés alapján, az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-i 883/2004/EK Rendelete a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról (Rendelet) 52. cikk (1) bekezdése, valamint a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló

1997. évi LXXXI. törvény (Tny.) 45. § (1) bekezdése, 46. §-a és 50. § (1) bekezdése alkalmazására utalással - 2011. február 10-én ideiglenes özvegyi nyugdíjat állapított meg. A határozat indokolása szerint a 2010. december 14-én elhunyt jogszerző (a felperes házastársa) Magyarország területén nem szerzett szolgálati időt, ezért a Rendelet 52. cikk (1) bekezdés a) pontja nem alkalmazható, így a magyar nyugdíjrész 0 forint. A külföldi biztosító által megállapított ellátás összege még nem ismert, ezért a felperest „kiegészítésként” a jogszerző részére az 1962. évi 5. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a Magyar Népköztársaság és a Román Népköztársaság között a szociálpolitika terén történő együttműködésről Budapesten, az 1961. szeptember 7. napján kötött egyezmény (Egyezmény) alapján megállapított öregségi nyugdíj 60%-a illeti meg. A határozat tartalmazta azt is, hogy a román biztosítási teherviselő a saját terhét képező nyugdíjrészeéről a saját jogszabályai alapján hoz határozatot, így az alperes határozata „szükség esetén”, a Rendelet 52. cikk (1) bekezdés b) pontjában előírt arányos nyugdíjszámítás, az érintett tagállamok biztosítási rendszerében szerzett szolgálati idő igazolása után hivatalból módosításra kerül.

Az alperes a fenti határozatot a 2011. június 20-án kelt határozatával visszavonta. A határozat indokolása szerint a felperes a Rendelet alapján nem jogosult az ellátásra, igényét az Egyezmény alkalmazásával kell elbírálni. Az Egyezmény 3. cikk (1)-(2) bekezdései főszabályként az igényjogosult állandó lakhelye szerinti Szerződő Fél jogszabályai alkalmazásával és illetékes intézményei által írják elő a társadalombiztosítási szolgáltatások nyújtását, a felperes azonban - gondnoka bejelentése szerint - 2010. december 12-től Romániában él, ami - a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 103. § alapján a határozat visszavonását indokolja.

Az alperes a fenti határozatot 2011. augusztus 3-án módosította, majd a módosító határozatot a 2012. május 17-én kelt határozatával - a Ket. 103. §-ára hivatkozva - saját hatáskörben eljárva visszavonta.

2012. május 17-én az alperes egy másik határozatot is hozott, amelyben a 2011. június 20-án kelt, az ideiglenes özvegyi nyugdíjat megállapító határozat visszavonásáról rendelkező határozat indokolási részét akként javította ki, hogy a határozat alapjául szolgáló jogszabályként az Egyezmény 3. cikk (1)-(2) bekezdésére való hivatkozás helyett az 5. cikk (1) bekezdését, a Ket. 103. §-a helyett pedig a Tny. 95. § (5) bekezdés b) pont bb) alpontját jelölte meg.

Az alperes 2012. május 17-én egy harmadik határozatot is hozott, amelyben a felperes 2010. december 21-én előterjesztett özvegyi

nyugdíj iránti igénybejelentését elutasította. A határozat indokolása szerint a jogszerző részére az Egyezmény alapján folyósított öregségi nyugdíjat, az Egyezmény azonban 2006. november 1-től nem hatályos, ezért annak alapján ellátást megállapítani nem lehet, 2010. május 1-től az Egyezményekkel érintett ellátások tekintetében a Rendelet alkalmazható, ha a nyugdíjas több Európai Unióhoz tartozó tagállamban szerzett szolgálati időt. A jogszerző csak Romániában szerzett szolgálati időt, ezért a Rendeletet nem lehet alkalmazni, mindezek miatt az alperes az igényt a Ket. 30. § b) pontja alkalmazásával, hatásköre és illetékessége hiányára hivatkozással érdemi vizsgálat nélkül elutasította.

A másodfokú társadalombiztosítási szerv a 2012. november 30-án kelt határozatával a 2011. június 20-án kelt és 2012. május 17-én kelt, a módosító döntést visszavonó és a kiegészítés tárgyában hozott elsőfokú határozatokat helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban megállapított tényállás szerint a felperes részére 1999. december 1-től rokkantsági nyugdíjat, a jogszerző részére pedig, 33 év Romániában szerzett szolgálati idő után 2000. január 1-től öregségi nyugdíjat folyósított, az ellátások megállapítására a felperes és a jogszerző áttelepülését követően, a társadalombiztosításról szóló 1975. évi II. törvény és az Egyezmény alapján került sor. A felperes a 2010. december 21-én kelt, özvegyi nyugdíj igénybejelentő lapon úgy nyilatkozott, hogy a Romániában elhunyt jogszerzővel az elhalálozás időpontjában együtt éltek, nem tartózkodtak szociális otthonban vagy egyéb egészségügyi intézményben, lakcímként magyarországi címet tüntetett fel. Az igénybejelentés alapján megállapított ellátásra a felperes - az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdése, 15. cikk (3) bekezdése az Egyezmény végrehajtásáról szóló 8/1962. (VII.7.) MüM rendelet (MüMr.) 7. § (1) bekezdése alapján - azért nem jogosult, mert - gondnoka nyilatkozataiból megállapíthatóan - 2010. december 12-től életvitelszerűen Romániában, egy Alzheimer-betegeket gondozó intézetben él, így a jogosultság megnyílását megelőzően Romániában rendelkezik állandó lakhellyel. A felperes az ellátásra a Rendelet 57. cikk (1) bekezdésének kizáró rendelkezése folytán sem szerezhet jogosultságot, mert a jogszerző kizárólag Romániában szerzett szolgálati időt. A Tny. 95. § (5) bekezdés b) pont bb) alpont alkalmazását megalapozza, hogy a felperes a 2010. december 21-i igénybejelentőn valótlan adatot szolgáltatott, ezért az ellátást megállapító határozatot visszamenőlegesen kellett visszavonni.

Ezt követően a másodfokú szerv 2012. december 1-jén a 2012. május 17-én kelt, özvegyi nyugdíj iránti igényt elutasító határozatot a Rendelet 57. cikk (1) bekezdése alkalmazásával helybenhagyta.

A munkaügyi bíróság a társadalombiztosítási határozatok felülvizsgálatára irányuló keresetet - az Egyezmény 5. cikk (1)

bekezdése, 15. cikk (3) bekezdése és a Rendelet 57. cikk (1) bekezdése alkalmazásával - elutasította.

A bíróság, elfogadva az alperes hivatkozását, miszerint a felperes gondnokának és a felperes hozzátartozójának (fia feleségének) közigazgatási eljárásban tett nyilatkozatai alátámasztották, hogy a felperes 2010. december 12-től életvitelszerűen él a romániai egészségügyi intézményben, megállapította, hogy a Romániában élő személyeknek az Egyezmény alapján a magyar társadalombiztosítási szerv nem állapíthat meg ellátást (az a román szerv feladata), a Rendelet alapján pedig azért nem szerezhethet jogosultságot, mert a jogszerző kizárólag Romániában szerzett szolgálati időt, így a Rendelet alkalmazására nincs lehetőség.

A jogerős ítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben annak „megváltoztatását” és új, „módosító” határozat meghozatalát kérte.

Álláspontja szerint az ítéleteti tényállás csak részben fedi a valóságot. A Sz. Polgármesteri Hivatal a felperes tartózkodási helyét jelölte meg a gondnok rendelésről szóló okiraton, a nem magyar anyanyelvű gondnok közigazgatási eljárásban tett nyilatkozata pedig nem lehet alapja az igény elutasításának. A per során okiratokkal, az egészségügyi intézménytől származó dokumentumokkal igazolta, hogy a felperes 2013. tavaszáig életvitelszerűen nem tartózkodott Romániában, a felperes korábban időszakosan részesült ellátásban, állandó lakóhelyét az Unió államában pedig a lakcímkártyája is igazolja. Mivel a felperes az igénybejelentéskor még csak néhány napja tartózkodott Romániában és ottléte 2013-ig időről-időre megszakadt, téves az ezzel ellentétes ítéleteti megállapítás.

A felperes hivatkozott arra is, hogy a jogerős ítélet sérti a Rendelet Preambuluma (1), (16) bekezdését és 7. cikkét. E rendelkezések alapján a felperes életvitelszerű tartózkodásának vizsgálata szükségtelen, a Közösségen belül mozgó személyek Rendelet szerinti ellátását ugyanis nem lehet a lakóhelytől függővé tenni.

A felperes szerint a Rendelet 1. cikk q) pontja ii) alpontja és a preambulum (15) bekezdése alapján az ellátás megállapítására illetékes intézmény a magyar intézmény, mert a felperes az ellátásra Magyarországon szerzett jogosultságot: a jogszerző Magyarországon kapott nyugdíjat, a kért ellátást az elhunyt házastárs után állapítják meg.

A felperes szerint az özvegyi nyugdíjat csak akkor kell a lakóhely szerinti tagállamban megállapítani, ha a Rendelet egyéb szabályai nem sérülnek; amennyiben elfogadható lenne a megállapítás, hogy a

felperes lakóhelye Romániában van, ezért ott kell megállapítani az ellátást, úgy sérülne a Rendelet fenti két szabálya, amit a 11. cikk (2) bekezdés e) pontja tilalmaz.

A felperes a Rendelet 76. cikk (4) és (6) bekezdése felhívásával hivatkozott arra is, hogy az alperesnek a román hatósággal együttműködve kellett volna eldöntenie, melyik tagállamtól jogosult özvegyi nyugdíjra. A Rendelet 68. cikk (1) bekezdés a) pontja alapján hivatkozott arra is, hogy az ellátások halmozódása esetén elsőbbségi szabályok alkalmazásának van helye, több tagállam által különböző alapokon fizetendő ellátások esetében a nyugdíj folyósításán alapuló jogosultság elsőbbséget élvez, csak ezt követi a lakóhely szerint szerzett jogosultság.

Végül a felperes hivatkozott arra is, hogy az igény elbírálásakor - bár a rendelkezés nem özvegyi nyugdíjra, hanem haláleseti juttatásra vonatkozik - a Rendelet 43. cikk (1) bekezdését kellett volna alkalmazni, a Rendelet egészének „szelleméből” ugyanis az következik, hogy a hozzátartozói nyugellátásokat a haláleseti juttatások folyósításának megfelelően kell biztosítani.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Álláspontja szerint a közigazgatási eljárásban lefolytatott bizonyítás anyagából (a felperes gondnokának és a felperes közeli hozzátartozójának nyilatkozataiból, valamint a Sz. Polgármesteri Hivatal által kiállított közokiratokból) kizárólag arra a következtetésre lehetett jutni, hogy a felperes a 2010. december 21-i igénybejelentés megtételekor életvitelszerűen már Romániában élt. Ezért a jogosultságát az Egyezmény 5. cikk (1) bekezdése, 15. cikk (3) bekezdése és a MüMr. 7. § (1) bekezdése alapján nem lehetett megállapítani, a Rendelet pedig nem alkalmazható, mert a jogszerző Magyarországon nem szerzett szolgálati időt.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet - a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján - tárgyaláson kívül bírálta el.

A felülvizsgálati kérelem - a következők szerint - részben megalapozott.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdésében meghatározott keretek között vizsgálta felül.

A munkaügyi bíróságnak a perben az ideiglenes özvegyi nyugdíjat megállapító határozat visszavonása tárgyában hozott, az özvegyi nyugdíj-igény elutasításáról rendelkező és az azokat helybenhagyó határozatok törvényességéről kellett döntenie. A másodfokú szerv - a felperes értelmezésével ellentétben - az Egyezmény alkalmazásában

tartotta releváns, az ellátásra való jogosultságot befolyásoló körülménynek a felperes életvitelszerű romániai tartózkodását és az ellátásokra való jogosultságot a Rendelet alapján nem a lakó-, vagy tartózkodási helyre tekintettel, hanem azért nem tartotta megállapíthatónak, mert a jogszerző Magyarországon - a felperes által sem vitatottan - nem szerzett szolgálati időt. A fentiek alapján a Rendelet Preambuluma (1), (15) és (16) bekezdéseinek, az 1. cikk q) pont ii) alpontjának és 7. cikkeinek sérelmét a felperes által hivatkozott ok miatt nem lehetett megállapítani.

A felperes megalapozatlanul állította a Rendeletnek a kérelmében megjelölt további rendelkezései megsértését is. A Rendelet 76. cikk (4) és (6) bekezdése a társadalombiztosítási szervek együttműködési (tájékoztatási, értesítési, stb.) kötelezettségét írja elő, azokkal a korábbi ellátást visszavonó és az özvegyi nyugdíj-igényt elutasító határozat jogszabályellenessége nem támasztható alá. A Rendelet III. fejezete alatti 43. cikke a Rendelet 3. cikk (1) bekezdés g) pontja szerinti haláleseti juttatások, míg a VIII. fejezet alatti 68. cikk (1) bekezdése a 3. cikk (1) bekezdés j) pontja szerinti családi ellátásokra és konkrétan arra az esetre ad szabályozást, ha ugyanazon időszak és ugyanazon családtagok tekintetében egynél több tagállam jogszabályai alapján nyújtanak ellátásokat; a felperes által megjelölt rendelkezés a több tagállam által különböző alapokon fizetendő ellátások nyújtásának sorrendjét határozza meg. A felülvizsgálni kért határozatok a Rendelet 3. cikk (1) bekezdés e) pontja szerinti túlélő hozzátartozói ellátásokhoz tartozó özvegyi nyugdíjra való jogosultság tárgyában tartalmaznak rendelkezéseket, a felperes esetében a haláleseti és a több tagállam által különböző alapokon fizetendő ellátásokra való jogosultság kérdése nem merül fel, ezért a jogerős ítélet a felperes által felhívott fenti rendelkezésekkel sem áll ellentétben.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletben megállapított tényállást, az alapul szolgáló bizonyítékok értékelését, valamint - ezzel összefüggésben - az életvitelszerű tartózkodás vizsgálatának és értékelésének szükségességét is vitatta. Mivel az igényjogosult állandó lakóhelyének a nyugellátás megállapítása és folyósítása szempontjából az Egyezmény tulajdonít jelentőséget, e kifogások kapcsán a Kúriának azt is vizsgálnia kellett, helytálló jogértelmezés útján és tényállás alapján foglalt-e állást a munkaügyi bíróság az ellátást az Egyezmény alkalmazásával visszavonó határozat törvényességéről.

A peradatok szerint az ideiglenes özvegyi nyugdíjat visszavonó határozat az Egyezmény rendelkezései közül az 5. cikk (1) bekezdésén, 15. cikk (3) bekezdésén és a MüMr. 7. § (1) bekezdésén alapult, amely rendelkezések alkalmazásával a munkaügyi bíróság - figyelmen kívül hagyva a felperes fenti érvelését - egyetértett.

A Kúria eljárása során megállapította, hogy az Egyezményt a Magyar Köztársaság és Románia között, a szociális biztonságról szóló, Bukarestben, 2005. október 20-án aláírt Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi II. törvény 4. § (4) bekezdése 2006. november 1-jétől hatályon kívül helyezte, a MüMr. pedig az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 1. § (2) bekezdése alapján 2008. január 1-jén vesztette hatályát. Az új szabályozás - az Európai Uniónak a szociális biztonsági rendszerek koordinációja érdekében alkotott szabályozás elveinek megfelelően - a korábbi, területi alapú teherviselés helyett a biztosítási alapú teherviselést vezette be. A Kúria emellett azt is megállapította, hogy az alperes az ideiglenes özvegyi nyugdíj visszavonásáról olyan időpontban (2011. június 20-án) hozott határozatot, amikor a Rendeletet nem csak Magyarországon, hanem - Románia uniós csatlakozásának időpontjára (2007. január 1.) tekintettel - Romániában is alkalmazni kellett.

Az alperes az ideiglenes özvegyi nyugdíjat 2011. február 10-én a Rendelet és a Tny. alkalmazásával állapította meg, arról, hogy a felperes az igényléskori állandó lakóhelye, illetve életvitelszerű tartózkodási helye függvényében jogosult volt-e a magyar társadalombiztosítási szervtől az ideiglenes özvegyi nyugdíjra, vagy azt az alperes - a Tny. 95. § (5) bekezdés b) pont bb) alpontja alkalmazását megalapozóan - jogszabályt sértve állapította-e meg, ideértve azt a kérdést is, hogy a jogalap nélküli megállapításért a felperest felelősség terheli-e, a Kúriának a rendelkezésre álló adatok alapján nem lehetett állást foglalnia.

Az alperes a perben nem jelölte meg azt a jogszabályi rendelkezést, amely a visszavonó határozat meghozatalakor már hatályban nem lévő Egyezmény alkalmazását előírta. Az Egyezménynek a visszavonó határozatban felhívott 5. cikke az Egyezmény hatálya alá tartozó személyek nyugellátásának megállapításáról és folyósításáról rendelkezik, a 15. cikk (3) bekezdése az Egyezmény alapján már megállapított és folyósított, ekként szerzett jognak minősülő nyugellátásoknak az Egyezmény felmondása esetén történő fenntartását, további nyújtását szabályozza az állandó lakóhelytől függően. Az alperes a felperes részére özvegyi nyugdíjat korábban, az Egyezmény hatályvesztése előtt nem állapított meg, az ideiglenes özvegyi nyugdíjat a 2011. február 10-én kelt határozatban nem az Egyezmény alkalmazásával állapította meg (arra, a jogszerző elhalálozása időpontját, illetve az igénybejelentés időpontját figyelembe véve nem is kerülhetett volna sor), azt, hogy a hatályon kívül helyezett Egyezmény alkalmazását a visszavonó határozat meghozatala során milyen jogszabályi rendelkezés írta elő, ennek folytán volt-e egyáltalán jelentősége a jogosultság szempontjából a felperes által vitássá tett körülménynek (lakó-, vagy tartózkodási

helyének), a bíróság nem tisztázta.

A Kúria a fentiek alapján megállapította, hogy a jogerős ítélet ebben a körben érdemi elbírálásra alkalmatlan. A munkaügyi bíróság által el nem bírált fenti kérdésekben a Kúria a felülvizsgálati eljárásban érvényesülő bizonyításvételi tilalom miatt [Pp. 275. § (1) bekezdés] és azért sem foglalhat állást, mert az a felek jogorvoslathoz való elvonását eredményezné. Ezért a Kúria a jogerős ítéletet abban a részében, amelyben a bíróság az ideiglenes özvegyi nyugdíjat visszavonó határozat felülvizsgálatára irányuló kereseti kérelmet elutasította - a Pp. 275. § (4) bekezdése alkalmazásával - hatályon kívül helyezte és a munkaügyi bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban a bíróságnak mindenképp előt kell hívnia az alperest annak a jogszabályi rendelkezésnek a megjelölésére, amely a 2011. június 20-án kelt határozat meghozatalakor az Egyezmény alkalmazását előírta. Ezután a bíróságnak az Egyezménynek a visszavonó határozatban felhívott rendelkezései alkalmazhatósága függvényében állást kell foglalnia arról, van-e jelentősége a jogosultság szempontjából a felperes 2010. december 21-i igénybejelentéskori lakó-, illetve tartózkodási helyének, ennek alapján jogszabálysértő-e a 2011. február 10-én kelt, az ideiglenes özvegyi nyugdíjat megállapító határozat. Amennyiben a bíróság arra a következtetésre jut, hogy az ellátás a határozatban felhívott jogszabályok megsértésével került megállapításra, úgy vizsgálni kell azt is, terheli-e felelősség a felperest az ellátás jogalap nélküli megállapításáért, ekként volt-e helye a Tny. 95. § (5) bekezdés b) pont bb) alpontja alkalmazásának.

A felek a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeik megtérítését nem kérték, ezért a Kúria a Pp. 78. § (2) bekezdése alapján e tárgyban mellőzte a határozathozatalt.

A Kúria a felülvizsgálati eljárás illetékéről a Tny. 81. § (1) bekezdése alapján döntött.

Budapest, 2015. február 16.

Dr. Zanathy János s.k. a tanács elnöke, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő